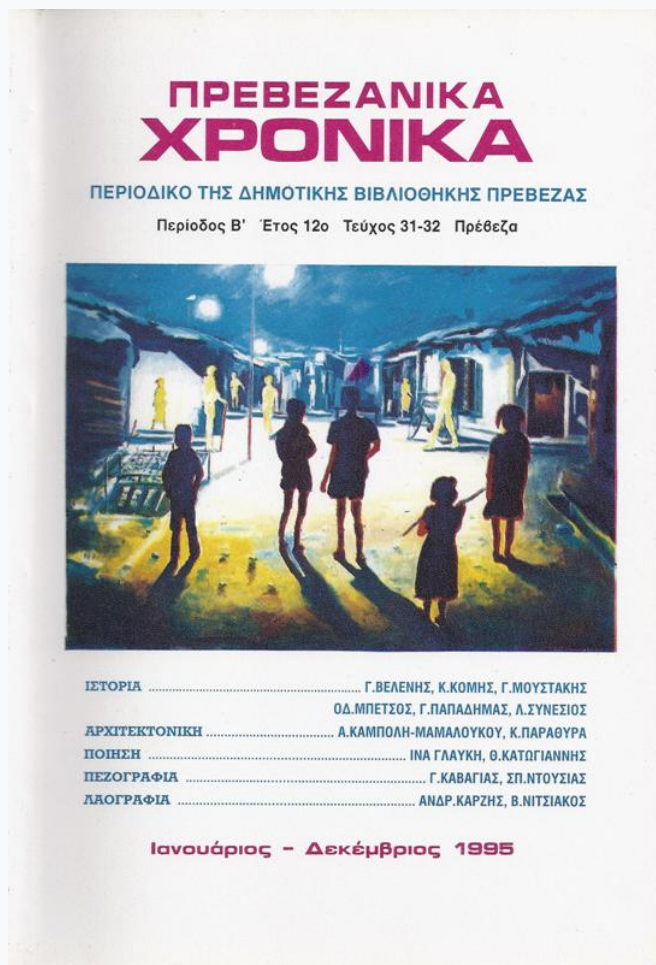

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 31-32 (1995)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 31-32 (1995)

Της φαρωσύνης. Πρέβεζα και φαρέματα

Ανδρέας Καρζής

Copyright © 2022, Ανδρέας Καρζής

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καρζής Α. (2022). Της φαρωσύνης. Πρέβεζα και φαρέματα. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (31-32), 109-115. ανακτήθηκε από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/prevchr/article/view/29442>

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΖΗΣ**Λαογράφος**

(απόσπασμα από το υπό έκδοση βιβλίο του)

Της ψαρωσύνης Πρέβεζα και ψαρέματα

Ο πρωτόγονος άνθρωπος, από τη στιγμή που έτυχε να γευθεί τα ψάρια και είδε πόσο νόστιμη και θρεπτική τροφή του παρέχουν άρχισε πια να τα κυνηγάει συστηματικά.

Παλαιότερα το ψάρεμα ήταν ένα επάγγελμα της τύχης, όπως και του κυνηγού, γι' αυτό ο λαός έλεγε: «Του κυνηγού και του ψαρά το πιάτο, πέντε φορές είναι αδειανό και μια είναι γεμάτο».

Η ψαρωσύνη στην Ελλάδα που είναι χώρα θαλασσινή και νησιώτικη, έχει αξιόλογη παράδοση. Στις θάλασσές μας υπάρχουν άφθονα ψάρια από μαρίδες μέχρι μπαρμπούνια και πολλά άλλα ψάρια στα ποτάμια και τις λίμνες μας, θαυμάσιες πέστροφες, κυπρίνοι, χέλια κ.ά.

Τα κυριότερα εργαλεία της ψαρικής είναι το αρχαιότατο καμάκι, το καλαμιδί (η γνωστή πετονιά), η καθετή, το παραγάδι (μια τεράστια πετονιά 500-1000 μ. μακριά απ' όπου κρέμονται 200-300 αγκίστρια), η συρτή, η ζόρκα και πάνω απ' όλα τα διάφορα δίχτυα (τράτα, μηχανότραπεζα, γρι-γρι, πεζόβολος κ.λπ).

Η Πρέβεζα από τα πολύ παλιά χρόνια είχε αφθονία ψαριών (κέφαλους, κουτσομούρες κ.λπ.) γι' αυτό το λόγο ένα μεγάλο μέρος από τους κατοίκους της, ζούσε και ζει και σήμερα ακόμα σχεδόν αποκλειστικά από το ψάρεμα. Οι άνθρωποι αυτοί αποτελούν μια ιδιαίτερη τάξη στη μικρή της κοινωνία. Διαθέτουν ειδικά πλεούμενα, από βάρκες μέχρι και μηχανότραπεζες και ζουν μια αλλιώτικη ζωή που την κανονίζει ο τρόπος, η ώρα και η εποχή του ψαρέματος. Πολλές φορές ξανφίγονται και πιο μακριά. Αλλά κι όταν μένουνε στις "δικές" της ακτές και θάλασσες, ξενυχτάνε πότε στους κάβους, πότε στα βράχια και πότε στις ακτές και πρωί πρωί σηκώνονται και συνεχίζουν το ολοήμερο κουραστικό επάγγελμά τους.

Μέσα στη βάρκα δεν υπάρχουν παρά μόνο δύο: αυτός που τραβάει κουπί και ο άλλος που είναι στην πλήρη και παρακολουθεί έτοιμος με το καμάκι πάντα στο ένα του χέρι. Πολλές φορές όμως είναι ένας μόνο στη βάρκα. Ο ίδιος στο κουπί και στο "κάρφωμα".

Η ζωή των ανθρώπων αυτών είναι από τα μικρά τους χρόνια σφικτά δεμένη με τη θάλασσα και τα ατέλειωτα ψαρέματα που απολαμβάνουν στα μακρινά και κοντινά ταξίδια. Έχει όμως και τους άλλους, τους ερασιτέχνες, που το ψώνιο τους με τη θάλασσα και οι εμπειρίες τους από αυτή είναι το ίδιο σχεδόν μεγάλες όπως κι αυτές των επαγγελματιών.

Ψαρεύουν από μώλους με ένα καλάμι που πολλές φορές φτάνει και τα 2,50 μ. έχοντας μαζί τους πάντα και το ανάλογο δόλωμα. Άλλοι ρίχνουν τα πεταχάρια τους, τις φεγγαρόλουστες νύχτες, σε βοτσαλωτές και αμμουδερές ακτές και πιάνουν κάτι ασημοντυμένες μουρμούρες που τις τρώνε ψημένες στη θράκα επιτόπου.

Για τους μεσήλικες ερασιτέχνες που έχουν οργώσει τον Αμβρακικό αλλά και κάποιες άλλες ακτές του Ιονίου, πολλές είναι οι συγκινήσεις που έχουνε δοκιμάσει. Είναι οι συγκινήσεις της τσιμπιάς και του ανεβάσματος του ψαριού από τα ρηχά και από τα βαθιά καθώς και από τη γεύση τους.

Όμως για τον ερασιτέχνη ψαρά το ψάρεμα καταντά μερικές φορές μια γλυκιά ομηρική οδύσσεια.

Στη μνήμη μου ζωντανές παραμένουν ακόμα κάποιες εικόνες που έχουν σχέση με την ψαρωσύνη της Πρέβεζας, όπως αυτή: στα λιγόβαθα κιάρα νερά, σε κάποια γραφική ακτή, θυμάμαι έναν ψαρά ανασκουμπωμένο μέχρι τα γόνατα να κρατά δεμένο έναν θηλυκό κέφαλο (μπάφα), κι όπως είναι ζωντανός τον αφήνει να κολυμπάει. Όταν οι αρσενικοί κέφαλοι αρχίζουν να τον ζυγώνουν, ο σύντροφός του που στέκει λίγο παραπέρα με έτοιμο τον πεζόβολό του με μια αιφνίδια κίνηση σκεπάζει το σημείο που βρίσκεται ο θηλυκός περικυκλωμένος α-

πό τους αρσενικούς.

Η Πρέβεζα φημιζόταν για τις άφθονές της γάμπρες, το αυγοτάραχο, που παράγεται από τους κέφαλους. Ονομαστά επίσης είναι και τα διβάρια της, του Τσουκαλιού και κείνα του Συνεταιρισμού στο Μάζωμα και στο Βαθύ που παράγουν σε μεγάλη ποσότητα το περίφημο αυγοτάραχο. Τα ιχθυοτροφεία αυτά και ιδιαίτερα εκείνο της Μαργαρώνας χαρίζουνε στιγμές απόλαυσης.

Αυτό το διαπιστώνει κανείς όταν καθισμένος στο εξοχικό μαγαζί (καφενείο) που βρίσκεται εκεί κοντά στο παρεκκλήσι της "Παναγίας της Μαργαρώνας" βλέπει να ταράζεται η καλμαρισμένη επιφάνεια του νερού και να σαλιτέρουν σε ασταμάτητα άλματα κέφαλοι κάθε μεγέθους για να δροσιστούνε έξω από τα ζεσταμένα από το λιοπύρι ρηχά νερά.

Τέλος ακουστά ήταν και τα όστρακοειδή τα γνωστά "χάβαρα" που ξετρέλαιναν τους Ηπειρώτες, τους Πατρινούς και τους Ζακυνθινούς με τη νοστιμάδα τους. Το όστρακο αυτό βγαίνει στο γράδο και σε καθαρά νερά, κρυστάλλινα, πλάι στην αμμουδιά και κωμένο στην άμμο. Για την "εξόρυξή" του οι Πρεβεζάνοι ψαράδες είχαν επινοήσει ένα σύνεργο που το λένε γκάγκαμο, είναι μεταλλικό και έχει σχήμα ημισφαιρικό, μοιάζει μάλλον με κουτάλα. Γεμίζανε τα πριάρια με αυτά τα όστρακα και τα φέρνανε στο μώλο κι εκεί τα αδειάζανε.

Έβλεπες τότε σωρούς από χάβαρα κατά μήκος από το Δικαστήριο μέχρι και τα "Σκαλάκια". Εκεί τα περιλάβαινε συνεργείο από γυναίκες που τα καθάριζαν με προσοχή. Μερικές ποσότητες αυτών διοχετεύονταν στη ντόπια αγορά ενώ τα άλλα, τα καλοδιαλεγμένα τα έστελναν στην Πάτρα που για τους Πατρινούς ήταν ότι για τους Πρεβεζάνους ο πασατέμπος,

αφού και στη βόλτα τους, στην παραλία είχαν γεμάτες τις τσέπες τους από αυτά.

Το χάβαρο μαγειρεύεται με διάφορους τρόπους. Οι Πρεβεζάνοι συνήθιζαν να το μαγειρεύουν με ρύζι, με μακαροτσίνια, τα φτιάχναν σαλάτα με μαϊντανό και πατάτες. Τελευταία χάθηκε κι αυτό όπως και τόσα άλλα όστρακα και ψάρια που χρόνο με το χρόνο κοντεύουν να καθούν από τον Αμβρακικό. Ο λόγος, η μόλυνσή του που προήλθε με την εμφάνιση των χοιροστασίων, η μεγάλη κατανάλωση φυτοφαρμάκων στις παρακείμενες καλλιιεργήσιμες εκτάσεις κ.λπ. κ.λπ.

Όμορφο θέαμα-μαγεία! Σαν έβλεπες την καλοκαιρινή περίοδο κατά τις 6 ή 7 το βραδάκι. 50 με 60 βάρκες με ανοιγμένα τα πανιά και με ανάλαφρο μαΐστρο να ξεμακραίνουν με κατεύθυνση τη Λασκάρα, Ποτάμι, Σαλαώρα και αλλού. Πηγαίναν για πλούσιες ψαριές.

Την επόμενη το πρωί και με το γραίγο επέστρεφαν κουβαλώντας το πολύτιμο φορτίο, το μόχθο τους, που τους κράτησε όλη τη νύχτα μακριά από τα σπίτια τους, για ένα μεροκάματο, για ένα πιάτο φαί.

Πολλές φορές όταν δεν φυσούσε ήταν αναγκασμένοι να τραβάνε κουπί. Η κάθε βάρκα απασχολούσε δύο άτομα. Ήταν όμως και οι τράτες που αυτές απασχολούσαν 8-10 άτομα που τραβούσαν κρόκο (ζώνη, φκιαγμένη από μαλλόπανο που στη μία άκρη κατέληγε σ' ένα ξύλο) και τραβούσαν και τραβούσαν για να βγάλουν έξω την τράτα.

Τα δίχτυα τα πλέναν στη θάλασσα, ο ένας τα αμολούσε και τα χτυπούσε και ο άλλος τα τραβούσε έξω.

Παλιά τα δίχτυα ήταν βαμβακερά και τα έφκιαναν οι γυναίκες των ψαράδων με σαΐτες ξύλινες και με καλάμι για να μετράνε τη διάμετρο του κάθε ματιού, α-

νάλογα με το ποιο είδος ψάρι θα ψάρευαν οι άντρες τους οι ψαράδες. Μετρούσαν πάνω στο καλάμακι τα "μάτια" που θα είχαν διάμετρο 18, 20 ή 22 χιλιοστά. Τα δίχτυα αυτά είχαν 15-20 οργιές μακρός και 60-70 πόντους ύψος.

Όταν τα δίχτυα παίρναν να ξεθωριάσουν και πριν πάρουν να σαπίσουν τα βάρφανε μέσα σε μεγάλα χάλκινα καζάνια. Μέσα στα καζάνια εκτός από το νερό που έριχναν, ρίχναν επίσης και μια σκόνη που ήταν αυτή, από ξερή φλούδα πεύκου και την πουλούσαν οι έμποροι δικτυών (Μποντίνας, Αφεντουλίδης κ.ά.).

Τριακόσιες οργιές δίχτυα ήθελαν τρεις οκάδες τέτοια σκόνη που πουλιόταν 5-6 δραχμές την οκά.

Τα βουτούσαν για αρκετή ώρα μέσα στο νερό με τη σκόνη. Μετά τα βγάζαν και τα αφήναν όλη τη νύχτα εκεί κουλουριασμένα και πρωί-πρωί άρχιζε το άπλωμα κατά μήκος της παραλίας (του μώλου τότε).

Ορισμένοι τύποι δικτυών

βαρδιές: δίχτυα για χέλια,
απλάδια: δίχτυα για μπαρμπούνια,
γαμπαρόδικτα: δίχτυα για γάμπρες,
βολκοί: δίχτυα για μουρμούρια,
πεζόβολος: δίχτυ κωνικό

Συχνά ακούμε ένα ψαρά να λέει «Σήμερα στάθηκα τυχερός. Έπεσα σε καλό τόπο». Ο καλός τόπος στη γλώσσα των ψαράδων είναι ο ψαρότοπος, ο τόπος με πλούσια ψαριά. Έχουν όμως και οι ψαρότοποι ονόματα. Ονόματα και όρους. Ονόματα που τους έχουν δώσει από παλιά οι ψαράδες και όρους ανάλογα με τη μορφολογία του βυθού, γι' αυτό τους ακούμε συχνά να λένε τις λέξεις "μπάγκοι", "ξέρες", "φωκιάδες", "τροκάδες" κ.ά.

Φωκιάδες είναι οι τόποι που ο βυθός σκεπάζεται με φύκια. Μοιάζει με ένα ατέλειωτο δάσος που μαυρίζει. Σ' αυ-

τούς συναντάει κανείς αρκετούς σπάρους και μένουλες. Όταν όμως οι τόποι αυτοί γειπονεύουν με ακτές βρίσκει λαβράκια, κέφαλους κ.ά. Τόσο οι κέφαλοι όσο και τα λαβράκια είναι ψάρια που κυκλοφορούν σε κάθε είδους βυθό, στα ρηχά νερά και μέσα στα λιμάνια.

Οι καλύτεροι βοσκότοποι είναι οι τροκάδες. Οι τροκάδες συνήθως βρίσκονται μακριά από την ακτή. Τους συναντάμε όμως και κοντά, όταν τα νερά βαθιάνουν απότομα. Εδώ συναντά κανείς πολλά και καλά φαγγριά, συναγρίδες, σφυρίδες κ.ά. ακόμα και αστακούς.

Το καλύτερο ψάρεμα στα βράχια, γίνεται το πρωί μόλις βγαίνει ο ήλιος ή λίγο πριν. Είναι ξεκούραστο και ευχάριστο, απλό, με πρόχειρα μέσα.

Καιρός να αναφερθούμε και σε ονομασίες ψαρότοπων, τοπωνύμια δηλαδή που τους έδωσαν τα ονόματα οι ψαράδες μας πολλά χρόνια πριν. Αν και αυτά είναι πάρα πολλά, εμείς θα αναφερθούμε σε μερικά, στα κυριότερα ίσως.

Πωγωνίτσα, Γρύππο, Σόγωνο, Λάκκοι, Κόκκινα χώματα, Παλιόβαρκα, Καψάλα, Πίνα, Καβο-Γιάννη, Κάβος-Κανόνια, Πλάκες (Λασκάρα), Μαυρή, Σκίνος κ.ά.

Πώς πήραν αυτές τις ονομασίες φρόντισα να μάθω και ρώτησα πολλούς, μόνο που οι περισσότεροι δεν ξέρουν, δεν θυμούνται και ούτε ενδιαφέρθηκαν ποτέ να μάθουν από τους παλιούς.

Να όμως τι μου είπαν κάποιοι για μερικά μόνο τοπωνύμια:

Καβο-Γιάννη: από κάποιον Γιάννη που έμενε εκεί μόνιμα. Σε κάποιο σημείο μάλιστα, διακρίνει κανείς το μπουχαρί ενός φούρνου. Εκεί θα πρέπει να ήταν η κατοικία του.

Κάβος-Κανόνια: ο κάβος αυτός μοιάζει πολύ με κανόνι.

Πλάκες (Λασκάρα): Οι πέτρες που υπάρχουν εκεί είναι συνεχόμενες πλάκες.

Μαυρή: Ο τόπος εδώ μαυρίζει από τον ίσκιο.

Σκίνος: Από τα πολλά σκίνα που υπάρχουν εδώ.

Πίνα: Εδώ ο τόπος έχει τις περισσότερες πίνες, θυμούνται οι γεροντότεροι.

Λάκκοι: Από τους λάκκους που είχε ο τόπος.

Εποχή και ψάρια

Κάθε εποχή έχει και τα ψάρια της. Όλα τα ψάρια έχουν τις εποχικές τους εμφανίσεις. Πάντοτε αλλάζουν βάθος αλλά και τόπο, ανάλογα με την εποχή.

Μεγάλο ρόλο παίζει η εποχή στη ζωή του ψαριού. Ακόμα και η νοστιμάδα του ψαριού εξαρτάται από την εποχή. Ανάλογα με την εποχή το ψάρι παρουσιάζεται νόστιμο ή άνοστο. Γνωστή είναι η παροιμία που λέει: "κάθε ψάρι στον καιρό του...". Ανάλογα είναι και τα ψαρέματα. Είναι μήνες που ψαρεύουν αποκλειστικά με παραγάδια "ψιλά". Άλλους μήνες με "χοντρά"... Η νοστιμάδα όμως του ψαριού δεν εξαρτάται μόνο από το είδος στο οποίο ανήκει αλλά και από άλλους παράγοντες, όπως είδαμε.

Για παράδειγμα: Τα μπαρμπούνια και οι τσιπούρες που όπως ξέρουμε είναι από τα νοστιμότερα ψάρια, δεν έχουν την ίδια νοστιμάδα όλες τις εποχές. Τα μπαρμπούνια το καλοκαίρι χάνουν ένα μεγάλο μέρος από τη νοστιμιά τους. Οι τσιπούρες είναι νοστιμότερες κατά τον Οκτώβριο και Νοέμβριο.

Με ποιους τρόπους συνηθίζουν να ψαρεύουν οι Πρεβεζάνοι ψαράδες (επαγγελματίες); Πολλοί και διάφοροι είναι οι τρόποι που ποικίλουν ανάλογα με τις εποχές και το είδος του ψαριού ή και το βάθος.

Νταλιάνια

Τον τρόπο αυτό ψαρέματος τον έφεραν οι πρόσφυγες της Μ. Ασίας με τον εδώ ερχομό τους καθώς και διάφορους άλλους τρόπους. Στήνονται σε σημεία που περνούν τα ψάρια, τα λεγόμενα περάσματα, και που οι δικοί μας ψαράδες τα λένε "καρτέρια". Είναι ειδικά φτιαγμένα παρατηρητήρια από τα οποία παρακολουθούνε το πέρασμα των ψαριών.

Μόλις εντοπίσουν το "κοπάδι", ρίχνουν τα ειδικά χοντρά δίχτυα (απλάδια) και όταν περνούν τα ψάρια, τα σηκώνουν. Αυτό γίνεται μόνο τους μήνες Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο. Τοποθεσίες που τα έστηναν και στήνουν ήταν: Λάκκοι, Σόγωνο, Λασκάρα, Πούντα, Άκτιο, Παλιοπίνα, Φυλακές κ.ά.

Καλαμωτά

Είναι δίχτυα που σε κάθε 1 μέτρο απόσταση στερεώνουν καλάμια. Όταν ο ψαράς που δεν είναι μόνος του, εδώ είναι απαραίτητες δύο βάρκες, εντοπίσει από μακριά το κοπάδι νάρχεται, οι δύο βάρκες ανοίγονται ημικυκλικά ρίχνοντας τα καλαμωτά. Κι αυτός ο τρόπος ψαρέματος αρχίζει τον Ιούνιο και τελειώνει μέσα στο Σεπτέμβρη, σε διάφορες τοποθεσίες στον Αμβρακικό. Πλησιέστερα στην Πρέβεζα, στη θέση Βαθύ, κοντά στον Αν-Σπυρίδωνα.

Κοφίνια

Είναι ειδικές κλούβες. Παλιότερα τις έφτιαχναν με βούρλα ή άλλο είδος (κάποιος μου είπε και με σκινάρι), τα έπλεκαν. Οι κλούβες αυτές έχουν στόμιο ειδικά φτιαγμένο έτσι ώστε να μπαίνουν τα ψάρια μέσα για να φάνε το δόλωμα (μύδι), αλλά δύσκολα να βγούν από αυτή. Τα ρίχνουν σε όλο σχεδόν τον Αμβρακικό και πάντα τους μήνες του καλοκαιριού. Με αυτά πίνουν μурμουρία, τσιπούρες κ.ά.

Δεισιδαιμονίες - προλήψεις και άλλα παράξενα

Και για τους ανθρώπους της θάλασσας ισχύει ότι και για τους στεριανούς. Έχουν κι αυτοί τις προλήψεις τους και τις παραξενιές τους. Μαντεύουν τον καιρό με διαφορετικούς όμως τρόπους και έτσι ανάλογα έχουν επιτυχία στα ψαρέματά τους. Ας δούμε μερικά από αυτά:

* Ο ψαράς δεν θέλει να τον ρωτάνε, όταν ξεκινάει για τη δουλειά του: Πού πας; Τι ώρα θα γυρίσεις;

* Μερικοί ψαράδες μου είπαν: Όταν βλέπουμε χελώνες στη διαδρομή που πάμε για ψάρεμα, δεν θάχουμε καλή ψαριά (αναποδιά).

* Ο ψαράς δεν θέλει ποτέ να του παραγγέλνουν ψάρια πριν κινήσει για ψάρεμα. Προτιμά να δίνεται η παραγγελία σε δεύτερο πρόσωπο και να την μαθαίνει όταν επιστρέφει από το ψάρεμα.

* Κατά την ώρα του ψαρέματος ή και από τη στιγμή που κινάει για ψάρεμα μέχρι και την επιστροφή του από αυτό, να μην ακούσει τη λέξη λαγός, αλλά ούτε και να συναντήσει αυτόν σε κάποια ακτή γιατί του φέρνει αναποδιά και μεγάλη ζημιά.

* Τον καιρό τον καταλαβαίνουν ανάλογα από ποια κατεύθυνση φυσάει και με τι εποχή είναι.

* Όταν συννεφιάζει από μεριά Σουλίου, λένε έρχονται βοριάδες ή θάχουμε λεβάντε. Λέγαν τότε: «Συννέφιασε στο Ζάλογγο, πάρε μέσα τ' άλογα».

* Όταν ο καιρός είναι κατά το Περγαντί, έχουμε γαρμπή το χειμώνα και μαϊστρο το καλοκαίρι.

* Από μεριά Λευκάδας, ο καιρός είναι σορόκος.

* Γυναίκα ψαρά που ήταν λεχώνα δεν έτρωγε για σαράντα μέρες ψάρι, για να μη φέρει αναποδιά στη δουλειά του

αντρός της.

* Την παραμονή του Σωτήρος (6 Αυγούστου) λέγαν οι παλιοί: «Αύριο θα πέσει ο διάολος στη θάλασσα». Την ημέρα αυτή, οι παλιοί, τις ψαριές τις μοιράζαν στους φτωχούς και άπορους που δεν είχαν να φάνε (και ήταν τότε πολλοί) αφού το θέλει η μέρα αυτή να τρώνε μόνο ψάρι (νηστεία).

* Όταν είναι πανσέληνος δεν πάει καλά η ψαρωσύνη γι' αυτό πολλοί είναι αυτοί που αποφεύγουν να πάνε για ψάρεμα.

* Ο Κώστας Αντύπας (Τρακατράκας), όταν του εύχονταν καλό ψάρεμα αμέσως γύριζε στο σπίτι.

* Το σωσιό επώνυμο του Νίκου Σιβρή είναι Χατζηναποστόλου. Το Σιβρή προήλθε από το ψάρι σαβρίδι.

* Του Κυζιρόπουλου του Σάββα το παρατσούκλι "Κλάψας" προήλθε γιατί κλαιγόταν πάντα πως δεν πήγαινε καλά η ψαριά του.

* Παλιά, όταν δουλεύανε τις τράτες με τον κρόκο, σε μια από αυτές δούλευε και ο Σπύρος ο Μούτος. Όταν τραβούσαν κουπί αυτός φώναζε ρυθμικά: "μπουμ-μπουμ" (ήταν κωφάλαλος).

* Ενός άλλου του κόλλησαν το παρατσούκλι "κωλοβρέχιη". Φορούσε κοντό παντελόνι και έτσι όπως τραβούσε κρόκο ακουμπούσε ο κώλος του στη θάλασσα και βρέχονταν.

* "Όσο ίσκιο πιάνει η τονιά τόση και η προκοπή του ψαρά". Τούτη την παροιμία την έλεγαν πάντα οι Πρεβεζάνοι ψαράδες. (Γιάννης Βαρσάμης, Αν Θωμά Πρέβεζας).

* Το ψάρι θέλει θάλασσα και σχολή η αγάπη". Τούτο δω το σιχάκι μου το είπε ένας παλιός ψαράς, πρόσφυγας την καταγωγή, όπως ο ίδιος το άκουγε συχνά από τον πατέρα του και τη γιαγιά του.

Πομπορέλα

Είναι ένα είδος κοκκινωπής πέτρας που σ' αυτή συχνάζουν για να βοσκήσουν τα πετρόψαρα. Στήρες, σκορπίνες καθώς και συναγρίδες, γαλαζομένιδες, τσιρόνες, ασπρομένιδες κ.ά. Τέτοιες πέτρες συναντά κανείς σε βραχώδεις ακτές.

Τρόμπα ("Σήκωσε τρόμπα")

Συχνά άκουγε κανείς τους παλιούς ψαράδες να λένε τούτα δω τα λόγια. Το φαινόμενο αυτό παρουσιάζεται το φθινόπωρο με τα πρωτοβρόχια αλλά και άλλες φορές και όταν ο καιρός είναι βαρύς και ρίχνει δυνατή βροχή. Μοιάζει με ανεμοστρόβιλο ή κάτι σαν αρίδα μου είπε ένας 85χρονος ψαράς που το έζησε στα 65 χρόνια της θαλασσινής ζωής του τουλάχιστο 5-6 φορές. «Έβλεπα το νερό να σηκώνεται ίσαμε 10 μέτρα πάνω από τη θάλασσα και να μοιάζει σαν αρίδα». Ότι πλεούμενο βρίσκεται σ' αυτό το μέρος δε γλιτώνει με τίποτα. Το τσακίζει σαν καρυδότσουφλο, και αλίμονο σ' αυτόν ή αυτούς που είναι μέσα. Γι' αυτό οι παλιοί ψαράδες, προληπτικοί όπως συνήθως, είχαν πάντα μαζί τους ένα μαυρομάνικο μαχαίρι. Όταν έβλεπαν τον κίνδυνο το βγάζαν και κάναν μ' αυτό τρεις φορές το πεντάλφα (το άστρο του Ισραήλ) στον αέρα, ψιθυρίζοντας παράλληλα και κάποια λόγια παρμένα από την Αγία Γραφή και διάφορα άλλα κι έτσι ξόρκιζαν το κακό. Κάποιος άλλος ψαράς, 80άρης κι αυτός, μου είπε: «Όταν βλέπαμε από μακριά την αρίδα της θάλασσας, φρονιζαμε με γρήγορες κινήσεις να δεθούμε στο κατάρτι, όπως το ίδιο έκανε και ο Οδυσσέας για να μην παρασυρθεί στο άκουσμα των σειρήνων».

Καιρικά μαντέματα

Οι γλάροι που βρίσκονται πάντα στην υπηρεσία των ψαράδων, δίνουν

στους τελευταίους καλά προγνωστικά για τον καιρό. Από τα πετάγματα και από τις φωνές τους καταλαβαίνουν οι ψαράδες τις διαθέσεις του καιρού.

Κοφτές φωνές και ανήσυχα μεγάλα πετάγματα είναι σημάδια ότι ο καιρός πάει να αλλάξει στο χειρότερο. Γλάροι ακίνητοι στην ήσυχη θάλασσα που σχηματίζουν μια λευκή γραμμή, είναι σημάδι ότι ο καιρός είναι σταθερός και ότι θα κρατήσει η μπουνάτσα. Δεν είναι όμως μόνο αυτά, είναι και πάρα πολλά άλλα. Αυτά τα άλλα θα τα αναφέρουμε μια άλλη φορά.

Ονόματα ψαράδων

Θα αραδιάσω τώρα μερικά ονόματα ψαράδων, ζώντων και μη, και κάποια παρατσούκλια που τους περισσότερους τους γνωρίζαμε μ' αυτά παρά με τα επώ-

νυμά τους:

Πολύκαρπος Τσιλιγγίρης ή Καρκα-
νιάρης

Σωτήρης Φιφής

Γιάννης Φακάκης

Γεράσιμος Τσόλης ή Τσαντίλας

Σπύρος Παρασκευάς

Αποστόλης Πιπέρης ή Φριτζελίνης

Αργύρης Κωλέτσος

Μπουγάζας (παρατσούκλι)

Ρίγανης (παρατσούκλι)

Κασσόπουλος ή Κουμπούρας

Βαγγέλης Ζαλοκώστας

Γιάννης Μπίτης

Σπύρος Γκανάλας

Σάββας Κυζιρόπουλος

Χαράλαμπος Ξενάκης

Μιχάλης Τρυφωνίδης

*Θάλασσα ναζιάρη, θάλασσα ξελογιάστρα (γεμάτη υποσχέσεις)
που τάξεις στη φτωχολογία γυάλινους πύργους κάστρα.
Ένα σου κύμα μόνο αρκεί για να τα καταστρέψεις.*

